

สีในสถาปัตยกรรม: เปรียบเทียบศาสนสถานจีนในไทยและจีน

Colors in Architecture: The Comparison of Chinese Monastery in Thailand and China

Si tong Wei, พรพรรณ จันทโรนานนท์, พัชรินทร์ บุรณะกร
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
E-mail: patcharintara@yahoo.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาสีในสถาปัตยกรรม โดยใช้วิธีการเปรียบเทียบศาสนสถานจีนในไทยและจีน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเชื่อและวัฒนธรรมที่แฝงอยู่ในการใช้สีของสถาปัตยกรรมของจีนในไทยและจีน วิเคราะห์ความเหมือนและความต่างของความเชื่อกับวัฒนธรรมระหว่างการใช้สีของสถาปัตยกรรมจีนในไทยและจีน ขอบเขตการวิจัยคือ การใช้สีของวัดจีนทางศาสนาพุทธมหายานที่อยู่ในประเทศจีนสองแห่ง ได้แก่ วัดต้าหมิงชื่อ (大明寺) กับวัดกั๋วเอินชื่อ (国恩寺) และการใช้สีของวัดจีนทางศาสนาพุทธมหายานที่อยู่ในประเทศไทยสองแห่ง ได้แก่ วัดมังกรกมลาวาส (龙莲寺) กับวัดโพธิ์แมนคุณาราม (普门报恩寺) ผลการวิจัยพบว่า การใช้สีของวัดจีนทางศาสนาพุทธมหายานที่อยู่ในไทยและอยู่ในจีนมีความเชื่อและวัฒนธรรมแฝงอยู่ ความเชื่อที่แฝงอยู่กับการใช้สีของวัดจีนทางศาสนาพุทธมหายานที่อยู่ในไทยและอยู่ในจีน 4 แห่งนี้เหมือนกันและต่างกันอย่างไร

คำสำคัญ : สี สถาปัตยกรรม วัด

Abstract

This research studied the colors of Chinese Buddhism Temples in Thailand and China by comparing culture and beliefs inherited in the use of colors. The study also analyzed the similarities and differences in using colors of both countries. The scope of the research was to study the colors used in 2 Mahayana Buddhist temples colors in China: Da Ming Zhi Temple (大明寺) and

Guo'en Zhi Temple (国恩寺) and 2 Mahayana Chinese Buddhist temples colors in Thailand: Mungkorn Kamalavas Temple (龙莲寺) and Pho-Mankunaram Temple (普门报恩寺). The study found that colors of the Mahayana Buddhist Temples in China and Thailand inherited beliefs and culture. The belief behind the use the colors between those Chinese temples had similarities have differences.

Keywords : Color, Architecture, Temple

บทนำ

ในประเพณีวัฒนธรรมของคนเรา มักจะมีปรากฏการณ์บางอย่างที่มีความหมายทางสัญลักษณ์ อย่างเช่น ในวัฒนธรรมจีน มังกรมีความหมายทางสัญลักษณ์เป็นมงคล เป็นอำนาจของพระมหากษัตริย์ ในสมัยโบราณ ชาวบ้านธรรมดาจะไม่มีใครกล้าเอาเสื้อผ้าลายมังกรมาสวมใส่ในสังคมไทย สิ่งที่เป็นสัญลักษณ์แห่งความเชื่อก็มีอยู่กันทั่วไปในชีวิตประจำวัน เช่น นักแสวงโชค ชาวบ้านจะเห็นว่าเป็นลางที่ไม่ดี เชื่อกันว่าจะมีสิ่งที่ไม่ดีเกิดขึ้น เป็นลางร้ายว่าจะมีคนตายในครอบครัว เช่นเดียวกับวัตถุธรรมชาติหรือวัตถุที่มนุษย์สร้างขึ้นเอง สีของวัตถุที่มนุษย์สร้างขึ้นมักจะมีเหตุผลของการใช้สีนั้น ๆ และมีความหมายเป็นสัญลักษณ์แฝงอยู่ อย่างเช่นในเทศกาลตรุษจีน คนจีนนิยมใส่สีแดงกัน หรือไม่ก็ใส่สีโทนร้อน เช่น สีส้ม สีเหลือง ฯลฯ ไม่นิยมใส่สีโทนเย็น เช่น สีดำ สีน้ำตาล ฯลฯ มีความหมายทางสัญลักษณ์ดังเช่น สีแดงแสดงให้เห็นถึงความป็นสิริมงคล หรือสีโทนร้อนก็เป็นสิริมงคล ให้ความหวัง หากใครใส่สีดำเข้าบ้านคนจีนในวันตรุษจีนอาจทำให้เจ้าของบ้านไม่สบายใจหรืออาจจะโกรธก็ได้ เนื่องจากสีดำเป็นสีที่แสดงถึงอัปมงคลในวัฒนธรรมจีน หรือสีโทนเย็นเป็นสัญลักษณ์สื่อความหมายถึงความชั่วร้าย ความอัปมงคลในวัฒนธรรมจีน ฉะนั้นเราจึงเห็นได้ว่าในงานมงคลของชาวจีน มักใช้สีแดงในการตกแต่งเป็นหลัก และมีสีโทนเหลืองมาปนกัน ในงานอวมงคล มักจะใช้สีดำหรือสีโทนเย็นในการตกแต่ง ปรากฏการณ์นี้แสดงให้เห็นความคิดความเชื่อที่ชาวจีนมีกับการใช้สี (พรพรรณ จันทโรนานนท์. 2556 : 63)

ชาวไทยเชื้อสายจีนที่อพยพเข้ามาในประเทศไทย ได้นำความคิดความเชื่อทางศาสนาเข้ามา พุทธศาสนามหายานเป็นความเชื่อที่สำคัญอย่างหนึ่งที่ชาวไทยเชื้อสายจีนได้นำเข้ามาประเทศไทย มีการสร้างศาสนสถาน หลังจากชุมชนคนไทยเชื้อสายจีนได้ขยายออกไป เริ่มมีวัดจีนสร้างขึ้นแบบทางการ ตามคติทางศาสนาที่คนไทยเชื้อสายจีนในสังคมไทยนับถือ คือพุทธศาสนามหายาน คณะสงฆ์จีนนิกายแห่งประเทศไทย (泰国佛教华宗) ได้เกิดขึ้นในสังคมไทย การก่อสร้างวัดจีนมีรูปแบบโครงสร้างที่คล้ายคลึงกับวัดจีนที่อยู่ในจีนที่ในนิกายเดียวกัน ทั้งนี้เพราะคนไทยเชื้อสายจีนส่วนใหญ่อพยพมาจากเมืองฉางโจว (潮州) ซานโถว (汕头) ฝูเจี้ยน (福建) และไห่หนาน (海南)

ของประเทศจีน ลักษณะการก่อสร้างของวัดจีนที่อยู่ในประเทศไทยจึงคล้ายคลึงกับวัดจีนทางภาคใต้ของจีน การใช้สีเป็นลักษณะสำคัญอย่างหนึ่งทางสถาปัตยกรรม บ่งบอกถึงภูมิอากาศและความคิดความเชื่อของชาวจีนที่แตกต่างท้องถิ่นหรือคนไทย ตามอิทธิพลทาง สภาพแวดล้อมกับทางวัฒนธรรมความเชื่อ การใช้สีของสถาปัตยกรรมในแต่ละที่มีลักษณะเฉพาะตน ประเทศจีนกับประเทศไทยมีภูมิประเทศที่อยู่ทางเอเชียด้วยกัน มีความคล้ายคลึงกันอีกทั้งยังมีความแตกต่างในหลายประการ ดังจะเห็นได้จากการใช้สีของอาคาร การใช้สีของสิ่งตกแต่ง โครงสร้างของอาคาร ฯลฯ (พรพรรณ จันทโรนานนท์. 2553 :30)

สีเป็นภาษาทางจักษุสัมผัส เป็นสิ่งที่ประสาททางจักษุสัมผัสตอบสนองได้เร็วที่สุด เป็นปัจจัยสำคัญในการถ่ายทอดสารข้อมูลหลายอย่างที่เกี่ยวข้องกับความคิดความเชื่อ วัฒนธรรมของสังคม มีการวิจัยความเชื่อเรื่องสีและการใช้สีในสถาปัตยกรรม เช่น โทล ฉิง ซี (楼庆西. 2004) ได้ศึกษาเรื่องวัฒนธรรมและความเชื่อเรื่องสีในสังคมจีน การใช้สีพื้นฐาน 5 สี คือ สีน้ำเงิน สีแดง สีเหลือง สีขาว และสีดำในศิลปวัฒนธรรมจีนโบราณ ส้าน จี้ เหวิน (单纪文. 1988) ได้ศึกษาเรื่องการใช้สีในวัฒนธรรมจีน บทบาทและความเชื่อในการใช้สีพื้นกับสีเส้นในศิลปวัฒนธรรมของสถาปัตยกรรมและการแต่งกายของชาวจีน

การใช้สีของสถาปัตยกรรมโบราณของจีนมีเอกลักษณ์ของตนในแต่ละยุคสมัย ก่อนราชวงศ์ถัง สถาปัตยกรรมไม่ได้นำสีมาแสดงบทบาทอำนาจ การใช้สีเป็นสีดั้งเดิมของวัสดุก่อสร้าง และอยู่ในสังกัดของหลี่บู (礼部 แปลว่ากระทรวงที่รับผิดชอบเรื่องจารีตประเพณีตามระบบชนชั้นของสังคม) การใช้สีของสถาปัตยกรรมก็มีระเบียบกำหนดตามชนชั้นสังคม มีการกำหนดว่า สีเหลืองเป็นสีของราชวงศ์เท่านั้น ราชวังและวัดใช้สีเป็นโทนสีเหลืองกับสีแดง ขุนนางใช้สีแดง สีเขียวกับสีฟ้า ประชาชนทั่วไปใช้แค่สีดำ สีเทา กับสีขาวเท่านั้น สมัยราชวงศ์ซ่ง (宋 พ.ศ.1503 – 1822) การออกแบบและการใช้สีของสถาปัตยกรรมมีความใกล้เคียงกับสมัยราชวงศ์ถัง เนื่องจากมีการใช้สีน้ำมันและได้รับอิทธิพลจากศาสนาอินเดีย มีการเน้นการใช้สีแดงในสถาปัตยกรรมต่าง ๆ ในสมัยราชวงศ์หยวน (元 พ.ศ.1814 – 1911) การออกแบบและการใช้สีของสถาปัตยกรรมได้รับอิทธิพลจากช่างที่มาจากต่างประเทศ และราชวงศ์หยวนเป็นราชวงศ์ที่ผสมผสานด้วยชนชาติต่างๆ รูปแบบการก่อสร้างจึงมีเอกลักษณ์ของหลายชนชาติ มีการผสมผสานรูปแบบสถาปัตยกรรมจีนกับสถาปัตยกรรมอิสลาม ในสมัยราชวงศ์ชิง (清 พ.ศ. 2187 - 2455) ภาพสีน้ำมันได้พัฒนามากขึ้นและมีใช้กันอย่างทั่วไป ระบบสังคมได้รับอิทธิพลจากต่างประเทศ ไม่ได้มั่นคงเหมือนเดิม จึงมีการเน้นบทบาทการใช้สีของสถาปัตยกรรมมากยิ่งขึ้น คือ สถาปัตยกรรมที่มีฐานะสูงสุดใช้สีที่แจ่มใสมากที่สุด รองลงมาใช้สีที่แจ่มใสน้อยลง ความแจ่มใสของการใช้สีของสถาปัตยกรรมอยู่กับฐานะของสถาปัตยกรรม เช่น พระราชวังต้องห้ามใช้สีเป็นสีเหลืองกับสีแดงเป็นหลัก สถาปัตยกรรมรอบข้างใช้สีแดง หลังคาเป็นสีเขียว และสถาปัตยกรรมที่ห่างไกลจากนี้อีกมักจะใช้สีเทา (各朝代建筑与颜色. 25 June 2016 : Online)

ผู้วิจัยเป็นนักศึกษาจีนที่ศึกษาในสาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง โดยศึกษาภาษาและวัฒนธรรมไทยในด้านต่าง ๆ จึงสนใจศึกษาวัฒนธรรมการใช้สีของชาวจีนในไทยและชาวจีนในจีน การเปรียบเทียบการใช้สีในศาสนสถานของจีนในไทยและจีน เพื่อค้นคว้าความเหมือนและความต่างของความคิด ความเชื่อกับวัฒนธรรมระหว่างจีนและไทย เข้าใจประวัติความเป็นมา อิทธิพลที่มีต่อกันของความคิดความเชื่อและวัฒนธรรมได้มากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเชื่อและวัฒนธรรมที่แฝงอยู่ในการใช้สีของสถาปัตยกรรมของจีนในไทยและของจีนในจีน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยเอกสารและการเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประวัติความเป็นมา วิถีชีวิต และวัฒนธรรมของคนไทยเชื้อสายจีน
2. ศึกษาประวัติและความเป็นมาของศาสนาพุทธมหายานทั้งของจีนในไทยและของจีนในจีน
3. ศึกษาลักษณะการใช้สีของศาสนสถานจีนที่อยู่ในจีนและอยู่ในไทย
4. ศึกษาการใช้สีของหลังคา เสา สิ่งประดับ ประติมากรรมของวัด 4 แห่งในการทำวิจัย
5. สรุปและอภิปรายผลการศึกษาความเชื่อการใช้สีของศาสนสถานจีนที่อยู่ในจีนกับที่อยู่ในไทย

ผลการวิจัย

ปัจจุบันคณะสงฆ์จีนนิกายแห่งประเทศไทย มีวัดในสังกัดทั้งหมด 14 วัด และมีสำนักสงฆ์ 3 แห่ง (<https://th.wikipedia.org/wiki/คณะสงฆ์จีนนิกายแห่งประเทศไทย>) ผู้วิจัยได้เลือกวัดจีน 2 แห่งที่อยู่ในกรุงเทพฯ เปรียบเทียบกับวัดจีน 2 แห่งที่อยู่ในประเทศจีน วัดจีนที่อยู่ในกรุงเทพฯ 2 แห่งนี้คือ วัดมังกรกมลาวาส (龍蓮寺) กับวัดโพธิ์แมนคุณาราม (普門報恩寺) ที่กรุงเทพฯ วัดจีนที่อยู่ในจีน 2 แห่งคือวัดต้าหมิงซือ (大明寺) กับวัดกั๋วเอนซือ (國恩寺) หลักการที่เลือกวัด 4 แห่งนี้คือ ยึดลัทธิของวัดจีนที่อยู่ในไทย 2 แห่งเป็นหลัก ต่อจากนั้นได้เลือกวัดจีนที่อยู่ในจีนที่เป็นลัทธิเดียวกันกับวัดจีนที่อยู่ในไทย 2 แห่งนี้ สิ่งที่เปรียบเทียบกำหนดเป็น 4 ส่วนคือ การใช้สีของ ① หลังคา ② เสา ③ สิ่งประดับ ④ ประติมากรรม หลักการที่เลือก 4 ส่วนนี้ เนื่องจากส่วนประกอบ 4 ส่วนนี้ จะมีครบในทุกวัดในการวิจัย มีความเหมือนและความต่างอย่างชัดเจนสำหรับการศึกษาวิจัย

1. การใช้สีของหลังคาของวัดจีน

สำหรับหลักเกณฑ์การใช้สีของหลังคา ได้อ้างอิงจากข้อมูลที่โหล ฉิง ซี (楼庆西. 2547 : 305-326) ได้กล่าวถึงการใช้สีของสถาปัตยกรรมจีนไว้ว่า สีเหลืองเป็นหนึ่งในห้าสีแห่งของจีน ตามคติความเชื่อเรื่องหยินหยางและธาตุทั้ง 5 ของจีน ดินอยู่ในตำแหน่งกลาง สีเหลืองเป็นสีของดิน ฉะนั้นสีเหลืองจึงเป็นสีที่มีอำนาจที่สุด ตั้งแต่ราชวงศ์ถัง (唐朝 เวลา พ.ศ.1161-1450) สีเหลืองเป็นสีของจักรพรรดิ ตามระบบชนชั้นของวัฒนธรรมจีนนี้ สีเหลืองจึงเป็นสีประจำจักรพรรดิ และเป็นสีที่ใช้กับวัง นอกจากวังแล้ว มีแต่อาคารสำคัญของวัดเท่านั้นที่ได้อนุญาตให้ใช้สีเหลืองในสถาปัตยกรรม ส่วนประกอบของสถาปัตยกรรมในวัดจีน จะแบ่งเป็น 4 ส่วน คือ วิหารส่วนข้างหน้า (前殿) ตั้งวิหารท้าวจตุโลกบาล วิหารส่วนกลาง (中殿) วัดบางแห่งมีบางแห่งไม่มี วิหารส่วนหลัง (后殿) ตั้งตำสยงเป่าเต๋ยง ซึ่งเป็นวิหารที่มีความสำคัญสูงสุดในวัด และวิหารรอบข้าง (旁殿) ซึ่งไม่ใช่วิหารที่สำคัญของวัด วัดจีนหลายแห่งที่ประเทศจีนมีซุ้มประตู แต่วัดจีนที่อยู่ในประเทศไทยส่วนมากไม่มีซุ้มประตู ฉะนั้น หลังคาสีเหลืองแสดงให้เห็นถึงความสูงศักดิ์และอำนาจ

จากหลังคาของวัด 4 แห่งที่ศึกษานี้ พบว่า การใช้สีของหลังคาของวัดจีนมีสีส้ม สีเขียว และสีเทาดำเป็นหลัก ซึ่งสังเกตได้ชัดว่า หลังคาของวัดจีนที่อยู่ในไทย นิยมใช้หลังคาเป็นสีส้ม กับสีเขียว หลังคาของวัดจีนที่อยู่ในจีน นิยมใช้หลังคาสีเทาดำ ซึ่งสีเทาดำนี้เป็นสีเดิมของกระเบื้องดินเผา ไม่มีการทาสีเพิ่มเติม มีลักษณะโดยรวมคือ ประดับด้วยรูปมังกรคู่อาปากอมสันหลังคา ตรงกลางของสันหลังคาเป็นรูปมังกรคู่ชูไข่มุกไฟหรือรูปธรรมจักร ปลายทั้งสองข้างของสันหลังคาเล็กประดับด้วยรูปพันธุ์พฤกษาเป็นช่ออ่อนโค้ง

สรุปว่า วัดจีน 4 แห่งไม่ได้ยึดคติความเชื่อที่เป็นหลักการใช้สีตามที่หลักเกณฑ์โบราณกำหนด คือ วัดโพธิ์แมนคุณารามหลังคาทั้งหมดใช้สีเป็นสีส้ม ไม่ได้นำสีมาแบ่งระดับความสำคัญของหลังคา วัดมังกรกลาวาสมิวิหารท้าวจตุโลกบาลเป็นหลังคาสีเขียว แต่หลังคาของโรงเรียนวัดมังกรกลาวาสกับหลังคาของศาลาใหม่ที่อยู่บนดาดฟ้าของโรงเรียนเป็นสีส้ม วัดต้าหมิงชื่อกับวัดแก้วเอนชื่อมีหลังคาส่วนใหญ่เป็นสีเทาดำ มีแต่หลังคาของส่วนลั่นจี่พันปีของวัดแก้วเอนชื่อกลับมาใช้หลังคาเป็นสีเขียว

2. การใช้สีของเสาของวัดจีน

เสาของสถาปัตยกรรมของงานวิจัยครั้งนี้มีสองแบบ คือเสากลมกับเสาเหลี่ยม และมีสีที่ใช้เป็นสองสี คือ สีเทากับสีแดง เสาของวัดโพธิ์แมนคุณาราม วัดมังกรกลาวาส วัดต้าหมิงชื่อเป็นเสาสีแดง เสาของวัดแก้วเอนชื่อทั้งหมดเป็นเสาสีเทา ซึ่งสีเทานี้เป็นสีของปูนที่ทำเสา ไม่มีการทาสีเพิ่มเติม

การใช้สีของเสาในวัดจีนที่อยู่ในไทยกับวัดจีนที่อยู่ในจีนส่วนมากจะเป็นเสาสีแดง มีแค่เสาของวัดแก้วเอนชื่อเป็นเสาสีเทา ซึ่งเป็นสีเดิมของปูน ลักษณะของเสาในวัดจีนที่อยู่ในจีนสองแห่งนี้มีความเรียบง่าย เป็นเสากลมสีแดง ไม่มีการแกะสลักตัวอักษรหรือลวดลายบนพื้นเสา ลักษณะของเสา

ในวัดจีนที่อยู่ในไทยมีทั้งเสาที่เป็นแบบเสากลมสีแดงที่มีพื้นเสาแบบเรียบง่าย ยังมีเสามังกรที่มีตัวมังกรเป็นลวดลายหรือสีทองอย่างเดียว และมีการแกะสลักตัวอักษรจีนสีทองบนพื้นเสา สำหรับเหตุผลที่เสาของวัดเป็นสีแดงหรือสีเทา โหล ฉิ่ง ซี (楼庆西. 2004 : 312-316) ได้กล่าวในการใช้สีของวัดจีน ตามคติความเชื่อที่เป็นทฤษฎีทางพุทธศาสนา คนที่บำเพ็ญตนจากทางโลก ต้องการกำจัดกิเลส บำเพ็ญจิตใจ ก็จะนิยมสร้างวัดในป่าหรือบนภูเขาที่ห่างไกลจากตัวเมือง ถึงแม้จะสร้างวัดในตัวเมือง ก็พยายามสร้างบรรยากาศทางวัดตามคติความเชื่อให้เป็นแบบสงบสุข นิยมใช้เป็นแบบกำแพงสีเทา หลังคาสีเทาหรือสีดำ เสาสีเทา ให้เกิดบรรยากาศแบบสงบ ไร้กิเลส หรือสร้างกำแพงสีเหลือง หลังคาสีเทา เสาและหน้าต่างสีแดง ให้ผสมผสานกับบรรยากาศรอบข้างที่เป็นสีเขียว ทำให้เกิดบรรยากาศแบบเงียบสงบ ไม่วุ่นวาย

3. การใช้สีของสิ่งประดับของวัดจีน

สิ่งประดับที่อยู่ในวัดจีน มีรูปแกะสลักจากก้อนหินกับไม้ ภาพวาดหรือหัตถกรรมต่าง ๆ วัด 4 แห่ง มีรูปแกะสลักจากก้อนหินมีรูปสิงโต กิเลน เทาเทีย (饕餮) ผู้ซี (负屃) กับ ปี้ซี (赑屃) การใช้สีของสิงโต กิเลนกับเทาเทียที่ประดับหน้าอาคาร ส่วนมากเป็นสีเทากับสีดำ ไม่ได้ใช้สีแบบสิริมงคล สันนิษฐานว่า สัตว์วิเศษเหล่านี้มีหน้าที่ปกป้องอำนาจ ฐานะและทรัพย์สิน ต้องทำให้คนรู้สึกเกรงขามและเกิดความนับถือ จึงใช้สีที่ทำให้เกรงขาม ไม่ใช่สีสิริมงคล

นอกจากนี้ ยังมีก้อนหินที่แกะสลักด้วยลายมือของผู้ยิ่งใหญ่ เช่นก้อนหินก้อนหนึ่งของวัดต้าหมิงชื่อ มีการแกะสลักตัวอักษรจีนตามลายมือของอดีตประธานาธิบดีของประเทศจีน เจียง จื่อ หมิน (江泽民) อักษรที่สลักไว้คือ เจี้ยน เจิน สวีย เหยียน (鉴真学院) ต้าหมิงชื่อ (大明寺) แปลว่าวิทยาลัย หลวงจีนเจี้ยนเจิน ของวัดต้าหมิงชื่อ ตัวอักษรจีนเป็นสีทอง ลงนามอดีตประธานาธิบดีจีนด้วยลายมือสีแดง

รูปที่แกะสลักด้วยไม้มักมีการทาสีให้ดูเป็นสิริมงคลและสวยงาม รูปแกะสลักด้วยไม้มีรูปมังกรเขียว รูปหงส์ รูปนกกกระเรียน รูปหงส์ที่ประดับอยู่บนหลังคาซุ้มประตูวัดมังกงมลาวาสันนี้ มีหัวเป็นสีเขียว กายเป็นสีทองกับสีฟ้า มีหางเป็นสีทองกับสีแดง นกกกระเรียนที่ประดับนี้เป็นรูปนกกกระเรียนสองตัว ตัวหนึ่งตัวเป็นสีแดง ปลายขนเป็นสีเหลือง อีกตัวหนึ่งตัวเป็นสีเขียว ปลายขนเป็นสีเหลือง

การใช้สีของสิ่งประดับต่าง ๆ ในวัดจีนที่อยู่ในไทยสองแห่งมีหลากหลาย มีสีแดงเป็นหลัก และประกอบด้วยสีฟ้า เหลือง เขียว สีขาวกับสีดำก็มีการใช้ในลวดลายหรือภาพประดับ แต่ไม่ได้ใช้เป็นพื้นใหญ่ สิงโต กิเลน หรือเทาเทียใช้สีเทาหรือสีดำล้วน

สรุปว่า สิ่งประดับต่าง ๆ ในวัดจีนที่อยู่ในจีน 2 แห่งนี้ มีการใช้สีแดงกับสีเทาดำเป็นหลัก สิ่งประดับหลายอย่างเป็นสีแดง ประดับด้วยสีฟ้า สีเขียวกับสีเหลือง ฯลฯ และสิ่งประดับหลายอย่าง

เป็นก้อนหินหรือสิ่งที่แกะสลักด้วยก้อนหิน ไม่มีการทาสีเพิ่มเติม จึงออกมาเป็นสีเทาดำ ซึ่งเป็นสีดั้งเดิมของก้อนหิน

4. การใช้สีของประติมากรรมของวัดจิ้น

ในวัดโพธิ์แมนคุณารามบูชา “ เจ้าแม่กวนอิมพันมือ ” สีทอง รอบข้างพระองค์เป็นรูปไม้ไผ่ สีเขียว เมฆสีเป็นสีขาว มีความยิ่งใหญ่และสง่างาม ในวิหารพระนอน (卧佛殿) ของวัดต้าหมิงชื่อ มีการบูชาพระนอนองค์ใหญ่ ตัวพระองค์เป็นสีขาว ใส่จีวรเป็นสีขาวตัดขอบด้วยสีทอง ในวิหารในวิหารต้าสยงเป่าเตียนของวัดต้าหมิงชื่อ มีรูปเจ้าแม่กวนอินลอยน้ำ (海岛观音) เจ้าแม่กวนอินลอยน้ำเป็นรูปหล่อด้วยโลหะสีทอง มีจีวรเป็นสีแดง มีพาหนะเป็นมังกรสีทอง ด้านหลังรูปเจ้าแม่กวนอินลอยน้ำเป็นรูปของเซียนพุทธะทั้งหลาย การใช้สีของหมู่เซียนพุทธมีสีทองเป็นหลัก ประกอบด้วยสีแดง สีฟ้า สีขาว สีแดง และสีเขียว (ปิยะแสง จันทรวงศ์ไพศาล. 2552 : 27-28)

นอกจากนี้ มีประติมากรรมท้าวจตุโลกบาลทั้ง 4 ของ 4 วัดนี้ สรุปลงได้ว่า ท้าวธรรฐของจิ้นที่อยู่ของไทย 2 แห่งมีกายและหน้าเป็นสีแดง ของวัดจิ้นที่อยู่ในจิ้นมีกายและหน้าเป็นสีขาว ท้าววิรุฬหกของวัดจิ้นที่อยู่ของไทยสองแห่งมีกายและหน้าเป็นสีขาว มือถือร่ม ของวัดจิ้นที่อยู่ในจิ้นสองแห่งนี้มีกายและหน้าเป็นสีเขียวหรือสีน้ำตาลเข้ม มือถือดาบ ท้าววิรูปักษ์ของทั้งสี่วัดจิ้นที่อยู่ของไทยมีกายและหน้าเป็นสีน้ำตาลเข้ม มือถืองูเขียว ที่วัดจิ้นที่อยู่ในจิ้นสองแห่งนี้มีกายและหน้าเป็นสีแดง มือถือมังกรสีทอง ท้าวเวสสุวรรณของวัดจิ้นที่อยู่ของไทยสองแห่งมีกายและหน้าเป็นสีเขียว มือถือเจดีย์ ของวัดจิ้นที่อยู่ในจิ้นสองแห่ง สีกายและหน้าเป็นสีขาว มือถือร่ม

การอภิปรายผล

จากการศึกษาข้อมูลของวัด 4 แห่งนี้ พบข้อสรุปที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

วัดต้าหมิงชื่อสร้างขึ้นในปี พ.ศ. 1144 สมัยราชวงศ์สุย (隋朝) ในความประสงค์ที่จะฉลองวันเกิดของพระจักรพรรดิ หยางเจียน (杨坚 พ.ศ.1084-1147) ในสมัยราชวงศ์เป่ย์ซ่ง (北宋 พ.ศ.1503-1670) บูรณะซ่อมแซมวัดครั้งใหญ่ครั้งหนึ่ง ในสมัยปัจจุบัน ปี พ.ศ. 2522 ได้บูรณะซ่อมแซมเป็นครั้งใหญ่อีกครั้งหนึ่ง ปิดทองพระ การใช้สีของวัดต้าหมิงชื่อมีลักษณะเป็นสีเทากับสีดำเป็นหลัก หรือเรียกได้ว่าไม่มีการใช้สี หลังคาของอาคารหลักส่วนมากเป็นสีดำ กำแพงเป็นสีเทา ตรงกับทฤษฎีที่กล่าวไว้ข้างต้นว่า สมัยก่อนราชวงศ์ถัง สถาปัตยกรรมไม่นำสีมาแสดงบทบาทอำนาจ การใช้สีเป็นสีดั้งเดิมของวัสดุก่อสร้าง

วัดกั๋วเอนชื่อได้สร้างขึ้นในปี พ.ศ. 1201 สมัยราชวงศ์ถัง (唐朝) เริ่มสร้างโดยพระฮู่เหิง (六祖慧能) พระสังฆปริณายกองค์ที่ 6 ของศาสนาพุทธนิกายเซน ประชาชนที่เลื่อมใสท่านพระฮู่เหิงได้ร่วมแรงร่วมทรัพย์สร้างวัดกั๋วเอนชื่อเหมือนกัน เป็นวัดที่สร้างโดยประชาชนทั่วไป การใช้สี

ของวัดแก้วเอนชื่อมีลักษณะแบบหลังคาสีดำ กำแพงสีเทา เสาเป็นสีเทา สิ่งประดับต่าง ๆ มักทำจากก้อนหินเป็นสีเทา ซึ่งเป็นสีเดิมของก้อนหิน การใช้สีของวัดแก้วเอนชื่อตรงกับทฤษฎีที่กล่าวมาว่าถึงราชวงศ์ถัง สถาปัตยกรรมอยู่ในสังกัดของหลี่ปู้ การใช้สีของสถาปัตยกรรมก็มีระเบียบกำหนดตามชนชั้นสังคม ประชาชนทั่วไปใช้แค่สีดำ สีเทา กับสีขาวเท่านั้น

วัดมังกรกมลาวาสก่อตั้ง เมื่อปี พ.ศ. 2414 ใช้เวลาก่อสร้าง 8 ปีกว่า มีลักษณะสถาปัตยกรรมเป็นแบบทางจีนตอนใต้ของสกุลช่างแต้จิ๋ว เป็นวัดที่สำคัญแห่งหนึ่งในสังกัดคณะสงฆ์จีนนิกายแห่งประเทศไทย เป็นที่คุ้นเคยในหมู่ชาวไทยเชื้อสายจีน และชาวจีนจากต่างประเทศ การใช้สีของวัดมีลักษณะแบบสีสันแฉ่มใส มีการใช้สีส้ม สีเขียว สีแดง สีฟ้า สีทอง ฯลฯ การใช้สีของวัดมังกรกมลาวาสตรงกับทฤษฎีดังกล่าวว่า ถึงสมัยราชวงศ์ชิง (清 พ.ศ. 2187 - 2455) ภาพสีน้ำมันได้พัฒนามากขึ้นและมีใช้กันอย่างทั่วไป เนื่องจากระบบสังคมได้รับอิทธิพลจากต่างประเทศมากขึ้น ไม่ได้มั่นคงเหมือนเดิม จึงส่งผลในการเน้นบทบาทการใช้สีของสถาปัตยกรรมมาแบ่งระดับชนชั้นของสังคมคือสถาปัตยกรรมที่มีฐานะสูงสุดใช้สีที่แฉ่มใสมากที่สุด รองลงมาก็ใช้สีที่แฉ่มใสลดน้อยลง

วัดโพธิ์แมนคุณารามก็เหมือนกัน เป็นวัดฝ่ายมหายาน สังกัดคณะสงฆ์จีนนิกายแห่งประเทศไทยเป็นเป็นศูนย์กลางหลักธรรมคำสอนของนิกายวินัย เริ่มก่อสร้างสถาปนาวัดเมื่อปี พ.ศ. 2502 โดยมีพระมหาคณาจารย์จีนธรรมสมาธิวัตร (โพธิ์แจ้) เจ้าคณะใหญ่จีนนิกาย รูปที่ 6 เป็นผู้นำสร้างพร้อมด้วยคณะข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ พ่อค้า ประชาชนตลอดจนพุทธบริษัทชาวไทย การใช้สีของวัดมีลักษณะแบบสีสันแฉ่มใส หลังคาของอาคารต่าง ๆ เป็นสีส้ม เสาเป็นสีแดง สิ่งประดับต่าง ๆ มีการใช้สีแดง สีทอง สีฟ้า สีเขียว ฯลฯ วิหารด้ายสงเป่าเตียนมีโครงสร้างอาคารที่ยิ่งใหญ่และมีการใช้สีหลากหลายที่สุด อาคารอื่นของวัดมีการใช้หลายสีเหมือนกัน แต่ลักษณะการใช้สีจะเรียบง่ายกว่าวิหารด้ายสงเป่าเตียน ตรงกับทฤษฎีดังกล่าวว่า สถาปัตยกรรมที่มีฐานะสูงสุดใช้สีที่แฉ่มใสมากที่สุด รองลงมาก็ใช้สีที่แฉ่มใสลดน้อยลง ความแฉ่มใสของการใช้สีของสถาปัตยกรรมอยู่กับฐานะของสถาปัตยกรรม

ข้อเสนอแนะ

1. ควรศึกษาอิทธิพลของความเชื่อและวัฒนธรรมที่มีต่อการใช้สีในวัดของศาสนาพุทธหินยานในประเทศไทย
2. ควรศึกษาอิทธิพลของความเชื่อและวัฒนธรรมที่มีต่อการใช้สีในวัดของศาสนาพราหมณ์ในประเทศไทย

บรรณานุกรม

- ปิยะแสง จันทรวงศ์ไพศาล. (2552) **108 สิ่งมีงมงคลจีน**. กรุงเทพมหานคร : ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- _____. (2553) **108 สิ่งมีงมงคลจีน**. กรุงเทพมหานคร : ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- พรพรรณ จันทโรนานนท์. (2556) **วิถีจีน**. กรุงเทพมหานคร : ประพันธ์สาสน์.
- _____. (2553) **วัดจีน. สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ ฉ. เสริมการเรียนรู้ ๓.35**.
กรุงเทพมหานคร : โครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์
ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว.
- “วัดจีน” (ม.ป.ป) **วิกิพีเดีย**. [ออนไลน์] แหล่งที่มา <https://th.wikipedia.org/wiki/คณะสงฆ์จีนนิกายแห่งประเทศไทย> (16 กุมภาพันธ์ 2560)
- Berlin and Key. (1969) **Basic Color Teams: Their Universality and Evolution**.
California : University of California Press.
- Jameson. (2002) “The use of Modifying Terms in the Naming and Categorization of Color Appearances in Vietnamese and English.” **The Journal of Cognition and Culture**. 2(1) p. 53-80.
- 陈雄 王琴. (2010.02) 论中国古代建筑景观的色彩艺术. **《艺术教育》期刊**. 1(2) 116-117 页.
- 单纪文. (1988.03) 色彩与中国文化心态. **《装饰》期刊**. 3(2) 46-57 页.
- 各朝代建筑与颜色**. (2016.06.25) [online] Available:
http://www.chinaculture.org/gb/cn_madeinchina/200601/17/content_78099.htm
(2016 年 7 月 16 日)
- 楼庆西. (2004) **中国古建筑二十讲**. 北京 : 生活·读书·新知 三联书店出版.
- 罗喻臻. (2012) **泰国的“华僧宗”**. [online] Available:
<http://hk.plm.org.cn/gnews/201219/201219253643.html> (2016 年 4 月 26 日)